

Szabadka, 1871.

BÁCSKA.

Junius 10-én.

VEGYESTARTALMU HETIKÖZLÖNY.

Megjelen:
minden szombaton délelőtt.

Szerkesztő lakása:
Zombori utca, Reisner-féle ház.

Előfizetési feltételek:

1 negyedévre	1 frt.
1 félévre	2 „
3 negyedévre	3 „
1 egész évre	4 „

Előfizetések és hirdetések felvételnek a szerkesztő lakásán, a könyvnyomdában és Zomborban Bittermann Nándornál.

Hirdetések díja:
Egy 6-hasábos peitisor egyszeri beiktatása 6 kr kétszerinél kr. — Többszöri beiktatásnál nagy engedményben részesülnek.

Bélyegdíj minden egyes beiktatástól 30 kr.

Gazdászat és nemzetgazdászat.

Biztosítsuk-e vetéseinket „jégverés” ellen?

Azon esapások után, melyeket vidékünk mult hó 30-dika óta szenvedett — a vihar és evvel együttjárt jégeső által, önként a fenébbi kérdés merül fel lelkünkben, s mivel a biztosítás költséggel, a nem biztosítás egyelőre ugyan e nélkül, de a veszély beálltával nagy kárral jár: nagyon is figyelemre méltó ezen kérdés, nemesak a kisebb, hanem a nagyobb — és olyan birtokosokra nézve is, kiknek több száz, sőt több ezer holdat tevő birtokaik nem egy tagban, nem is egy határban, hanem világtájjal is különböző helyeken fekszenek.

Nem egytől hallottam az utóbbiak közül, hogy ő nem biztosít, először mert nagyon költséges, de nem biztosít már azért sem, mivel ritka esetben veri el a jég az egész környék minden táját, sőt még egyazon táj minden darab vetését sem, emélfogva ha egy vagy talán két helyen is van jég-eső, de mindenütt nincs s így még egyfelől a biztosításra kellő pénzt meggyazdálkodta, másrészt — ha birtokai több helyen vannak, a megmaradt vetés mégis nyújt némi kárpótlást.

Nem akarom elítélni azokat, kik így gondolkoznak, de azért a jégkár elleni biztosítást mégis nemesak hasznosnak, hanem szükségesnek is állítom lenni.

Állításom támogatására még csak a szembetűnően beszélő számokat sem használom — ezuttal, legyen elég csak azon esekélységre figyelmeztetnem, a mibe a biztosítás kerül, s a mely esekélységért — a jégkár bekövetkezése esetén — vagyoniát ép akkora mennyiségben tarthatja meg az ember, mint volt a kár előtt; vagy pedig azon nyugodtságra, melyben van az ember ha biztosított s a mely nyugodtságot ha nem is történik baj, szívesen odaadja megmaradt vagyonából az aránylag esekély biztosítási összeget.

Aztán ha elgondoljuk, hogy hazánk épen azon ország, melyben az időjárás a legszembeszökőbb rendetlenséget mutatja, hol egyik évben aszályból, másik évben a sok eső miatt következhetik be az inség; hol soha biztosan nem számíthat arra az ember, hogy az általa elvetett magról még aratni is fog; bizonyára kevesen lesznek, a kik akár elfoglaltságból, akár rosszul alkalmazott takarékoságból a biztosítást elmellőzzék.

Biztosítsuk tehát vetéseinket a netán bekövetkező jégkárok ellen.

Benevolus.

A takarmányozás történelme és jelenlegi állapontja.

Helyén és idején van megemlékezni e tárgyról mint a mely ránk nézve alföldiekre nagy fontosságú. Fontossága és időszerűsége ki fog tűnni magából az értekezésből.

Okszerű takarmányozásnál a gazdának ismernie kell a takarmány tápértékét, tudnia kell: minő takarmányul lehet az állatban főképp a hús-, és minővel szükség esetében főképp a zsírtartalmát vagy a tejelválasztást, gyapjuképződést stb. fokozni. Mind-ezeknek azonban úgy juthatunk tökéletesen tudomására, ha fel leszünk világosítva azon határról, a melyet az egyik vagy másik takarmány, vagy annak egyes alkotórészei az állati testre gyakorolnak; ha tudjuk azon hús vagy zsírmennyiséget, a mely valamely takarmány etetésénél, az állatban képződött vagy elfogyott.

Ezt az állat élő-súlyának meghatározása által soha sem tudhatjuk meg; az eddig ezen tekintetben tett kísérletek t. i. azt mutatták, hogy az állat élő-súlya nem apad egyenlő arányban, hús vagy zsírtartalmának apadásával. Ezen kívül oly esetek is fordulnak elő, midőn takarmányozás folytán az állati testben a hús és más anyagok fogynak, a zsír tartalom pedig növekedik. Azért a takarmány tápértékét közvetlenül, t. i. az állat élő-súlyának megmérése által sem tudhatjuk ki; meglehet azonban ezt határozni később elősorolandó módon.

Ha az itt megpendített kérdések mindaddig még nem oldottak is meg, a külföldi állattenyésztési, vegykisérleti állomások, eddigi munkálataik által, megoldásukra az alapelveket már megállapították s az alapkísérleteket sikeresen bevégezték, mint azt ezen intézetek közlönyeiből és Henneberg gazdasági vegyész legújabbban megjelent művéből*) láthatjuk meg. A Henneberg művében elősorolt adatok, fontosságuknál fogva a figyelmét önként magukra vonják.

A takarmány tápértékének ellenőrzési módját és a takarmányozás jelenlegi állapontját csak akkor érthetjük meg, ha előbb az állatok egyes közelebbi alkotórészeivel és ezek vegy-összetételével megismerkedünk.

(Folyt. köv.)

*) Henneberg, Neue Beiträge zur Begründung einer rationellen Fütterung der landwirtschaftlichen Haustiere.

Közművelődés, iskola.

Ha szükséges-e a népiskolákat taneszközökkel ellátni?

A legesekélyebb ismeretekkel bíró pädagog is tudhatja, hogy a népoktatás jelen rendszere főleg a szemléltetésen alapszik, mi pedig csak úgy lehet termékenyítő s az életre kiható, ha a gyermek a tanultakat, ha nem is természetben — a mi még jobb volna, legalább ábrákon láthatja.

Több évi tapasztalás után mondhatom, hogy sok oly nehezett, mit semmikép sem tanulhatott meg a gyermek emlékezés által, a szemléltetés útján nemesak könnyebben sajátította el, de emlékében is huzasmosb ideig megtartotta.

Ennek fontossága az iskolára nézve nemesak esekélységem, de ez ügygyel foglalkozó országos tekintélyek által is beismert s hirdettet igazság; erre utalnak az oktatásügyi ministerium által tett számos e tárgyú megrendelések.

Ebből folyólag, a legjobb tanerővel ellátott iskola is meddő marad, ha a szükséges felszerelések hiányával van. Hallomás után úgy tudom, hogy a szabadkai iskolák részére a nemes tanács ügybuzgósága folytán szintén rendeltettek meg földgömbök, föld-abroszok, természetrajzi s egyéb szemléltetési ábrák.

De ámbár ez iskolai év nemsokára lepereg a semmiségbe — e tárgyak — a helyett hogy még az év elején használat végett rendeltetésük helyére adtak volna, sokáig a tanácsülési terem asztalán hevertek, — míg a kültéri tanodáknak legközelebb — a beltérükbe épen nem adták ki, talán a szünnepokban fog ez történni, ami eső után köpenyeg ez időre; — igaz, hogy jövő évre is jó lesz, de az idej hátramaradásokért kit terhel a felelősség?

Mi lehet oka e késedelemnek, a taneszközök kiszolgáltatásának? talán a helyiség hiánya, hova használat után a tárgyak letételesténnek? ha csak az a baj, azon segíthetni! Az a városi előjáróság — ki e magasztos ügyre már ezeket áldozott s később is áldozni kész, nem lehetend oly szűkkeblű, hogy az iskolai épületben lévő számos bolt közül — ha más módot nem találna. — egyet e célra fel ne szenteljen, mely egyúttal tanítói könyvtárhelyiség is lehet — igaz ugyan, hogy e miatt egy pár száz forint jövedelem elesnék, de az ezután beharabolandó szellemi kamatok idővel bőven kipótolandják az anyagi téren szenvedett sérelmeiket.

Érmelléki.

A nők hivatása.

Történelmileg bebizonyult tény, hogy a nő tisztetete és tekintélye a társadalomban azon mértékben nőtt, melyben az erkölcs és általános műveltség emelkedett. Hasonlóképen tapasztaljuk, hogy a nő hivatása annál tiszteltebb és tekintélyesebb válik, minél magasabb azon nemzet műveltségi foka, míg a műveletlen népeknél mint az erősebb férfi rabszolgája és teherhordója a legutolsó helyett foglalja el.

Az emberi tevékenységnek számtalan ága van, melyekre a nő épen oly, ha csak nem nagyobb képességgel bír mint a férfi, milyenek a földművelés, marhatenyésztés, kertészet, óra- és takácsmesterség, hímzés, betűszedés,*) postafizet, könyvvitel, távirászat, pénztárkezelés stb. Sőt a művészet és tudományok majdnem minden neme, mint a zene, a tanítás, gyógyászat, betegápolás, gyermeknevelés stb. gyakran a nőben sokkal képebb művelődést találják, mint a férfiban.

Igaz ugyan, hogy a nő életrevalóságát eddig csak a ház körül mutatta ki. Szabadítások föl azonban a nő korlátolt hatásköréből, adassék neki az életre szükséges nevelés és műveltség, és látni fogjuk, hogy a nő a férfival egyenlő állami és társadalmi jogosultsága mellett mit képes tenni.

Feltéve, hogy a nők egyrésze egyenjogúságának élvezetében talán keveset működnek, mindazonáltal csak előnyére válhatik az emberiségnek, ha a fokozott verseny által az iparban való buzgalom mindkét félnél emelkedik, és ha a társadalomnak az eddig paragon heverő munkaerőnek nagy mennyisége visszaadatik. De a legkevesebb mit a nő jogosan követelhet az, hogy legalább szabadon hagyassék neki a pálya, melyen az emberiség szolgáltatásban való működését az erősebb férfival megkísérteni akarja.

A dolog azonban úgy tűnik fel, mint-ha a férfivel vagy az ügy nevezett erősebb nem félne a versenytől és törekednék azt rabszolga eszközökkel elnyomni; ha pedig ez csakugyan úgy van, akkor ez legnagyobb bizonyítéka annak, hogy a nő képessége valóban többre becsülte mintsem azt mutatni akarnék és, hogy csak vonakodunk elhagyni a fölötté való uralkodás édes szokásait.

Azon enyhült rabszolgállás, melyet a nő általában még ma is elfoglal a férfi mellett, csak maradványa azon barbár kornak, midőn az erősebb férfi a gyengébb nő gyengébb testi szervezete dacára az eke elő fogta a legterheesebb és legávalóbb munkákat vele végeztette, mi alatt ő maga a medvébőrön heverésztett; s ha az eurpai még ma is elzárja a nőt a munkától, azon ürügy alatt hogy az természetnél fogva nincs arra hivatva: úgy ezen logika hasonlít azon ismert rabszolgatörvényhez, mely a rabszolgáltól a szabadságot azért tagadja meg, mert vele visszaélhetne.

Az érvek, melyek a nőnek úgynevezett „emancipációja” vagy politikai és társadalmi egyenjogúsága ellen felhozhatni szokták, abban állnak, hogy a nő egész miségében a tűzhely, a család, a gyermeknevelés stb. számára van természeténél fogva rendelve.

De egy nőt sem lehetne, kinek családja, és a ház körüli ügyei vannak s abban szellemi és erkölcsi megerőződést találja, az egyenjogúsítás által ezen működésétől elvonni, míg igen sok nő, kiknek ezen hatáskörük nincs, ama szabadság hiányában leggyömböly szűkeget szenved a önkénytelenül testi és lelki télenességre látja magát ualva, mely körülmény gyakran a legborzasztóbb gonoszságok forrása.

*) Kiseb erős munka — nőknek, hanem a nyomdászat egyéb ágainál lehet. A betűszédő.

Hány nő vetemedik el részint házasságban, részint mint hajadon, majd testileg majd szellemileg, a folytonos henyelés gyilkoló nyomása alatt. — A vele született tevékenységi ösztön akkora erőt vesz magának az erkölcsöt rontó pletykázás, fényilés, tetszvágy és több efféle neveléses dolgokban, mely állapotában a nő csakugyan már megvetendő a férfi által.

De ha a nő oly nevelésben részesült melyben megismeri az embert egyedül boldogító műveltséget és munkát s így képes hasznavehető és saját magát fenntartó munkássággal betölteni életét: akkor bizonyára, távol fogja magát tartani mindezen bárdarágoktól; akkor a nő nem lesz kényszerítve egyedül a házasságra gondolni s a legelső kérésnek, kit tán nem is szeret kezét nyújtani, csak hogy, amint mondani szokás, fej közt alá jusson; akkor a nő nem fogja magát akár férj nélkül is egész életén át boldogtalannak érezni; s ha házasságban másképp fog férje mellett állni, mint eddig; akkor fog csak a nő nem mint a férfi szolgálója és tőle függő barátja, hanem mint szabad és vele egyenlő jogokkal bíró társnője azaz mint a magyar helyes nevezésként feleség vele az életen át haladni, és képes lesz szükség esetén férj nélkül is gyermekeiről gondoskodni, míg mai napság is a családó halálával az egész család a legnagyobb nyomor és inség martalékká lesz.

Azon ellenetést is szokás hozni, hogy a műveltség alapuló neveléssel bíró és a munkát ismerő nő férjéhez nem viseltethetik odaadással, holott egészen az ellenkezőt tapasztalhatjuk, mert a családi élet és házasság emelésére legnagyobb biztosíték mindenestre csak a munkát, keresetet és műveltséget ismerő nő lehet. Hiszen már maga azon tudat, hogy önmaga főn nem tarthatná magát s, hogy férje és szülőinek örökös terhe lesz annál nyomasztóbb érzést kelt a nőben, minél okosabb, és háborítja a békét, mely a boldog családdal annyira nélkülözhetlen.

Tagadhatlan ugyan, hogy a nők nagy része egyedül életfeladatát tűzhelykörüli a családban mindig találni fogja, noha a feleség és anya az önállóság és műveltség nagyobb mértéke és a férjtől való nagyobb függetlensége miatt és családja helyzetét lényegesen megjobbítja. És a végett legyenek mindazon nők, kik ezen célt el nem érik és el érné nem akarják, öröklő elnyomva s kényszerített télnység martaléka? És az szellemi csak azért legyen jelentőség nélkül, mivel esetleg egy nő agyában foglal helyet! Teheték és tehetség csak azért maradjon művelten, mivel egy nő tulajdona? Tetterő és munkavágy csak azért haljon el és maradjon haszon nélkül az emberiségre, mivel nem lépett föl egy férfi alakjában?

A történet bizonyítja, hogy a nők között ép oly nagy művészek és politikusok stb. voltak, mint a férfiak között; csak hogy

olyomatosságok miatt és kímélési szabadságok hiányában számok sokkal esékélyebb. Elismeréssel legyünk a nők szellemi érettsége iránt; a férfiak nevelése és oktatásával egyenlő jogú foglalkozás szabadságát szolgáltatassuk a nővilágnak; ez legyen mindenrészrehajlatlan, önzetlen és ellöglátlanul ítélő mivelte férfi óhaja.

Elérhető pedig ez, ha a nőgyermek-ekre is ugyanazon iskolakötelezettség terjesztetik ki, mely újabb időben a gyermekekre, ha az elemi nőiskolák minél nagyobb száma a gyermekekével egyenlő alapon szerveztetik; ha nemcsak a jog, hanem az általános kívánság is hirdetik ki a hatóságok által: az elemi iskolákat végzett nőgyermeknek egyszersmind gymnasiumban, reáliskolában, polgári iskolákban, vagy tán a körülmények szerint tisztán neki szánt polgári iskolákban való magasabb kiképzetésre; sőt ha feltesszük egészen közönséges dolognak tekinteni, hogy a középtanodát sikeresen végzett nő, ha kedve van, az egyetem bármely fakultatásába magát rendes hallgatónak felvétethesse.

Mind ezek előszámlálása után biztositathatjuk az ellenkező véleményűeket, hogy a legnagyobb baj, mi az emberiség eddig elnyomott osztálya nevelésének emeléséből eredhet az, hogy több iskolázott és tudományosan művelt, valamint munkaképes ember lesz, mint eddig volt.

Nyílt kérelem!

A „Zomborvidéki tanító-egylet” mult választmányi gyűlése megbízta alulírottat, hogy valamely szaklapban felhívást intézzem a tanítók és tanítványokhoz, miszerint a nevezett tanítóegylet könyvtára javára adakozni sziveskedjenek. — Midőn e megbízatásomnak ezennel megfelelő sietek, a legelőszíntebb bizalommal kérem a tan- és nevelésügy barátait, hogy annyira sürgetett önképzésük ezen jelentékeny segítségkötőt nagylelkű hozzájárulásuk által gyarapítani s így magát a hazai nevelés- és oktatásügyet előmozdítani segítsenek.

A könyv- vagy pénzbeli szives küldeményeket alulírothoz méltóztatassanak intézni, ki azokról a „Zomborvidéki tanítóegyletnek” s a t. c. közönségnek lelkiismeretesen fog számot adni.

Zombor 1871. évi június havában.

Pentz József,

a zomborvidéki tanítóegylet könyvtárnoka.

Meghívás.

A Bács-Bodrogh megyei Deákpart részéről f. évi június hó 11-én délutáni 4 órakor Zomborban a Vadászúrt szálloda teremében értekezlet fog tartatni, melyre a megyének minden deákpartí tagja tisztelettel meghívatik.

Zombor, június 5. 1871.

Mártonfi Károly,
elnök.

Levelezések.

Tavankút, 1871. június 6-án.
T. szerkesztő ur!

Volt idő, midőn a természeti — sőt a többi tudományokat is József alapján tanították, kiróla szí könyvek — biblia sacra — azt mondják, hogy győzelmesen vívott harcát közt egyszer így szólott: Nap, a Gibeon ellenében meg ne mozdulj, és hold, az Ajalon völgye ellenében!*)

E szent nyilatkozat aztán, nemcsak hogy egy pár ezer évig dogmái „ne nyulj hozzá” volt, hanem az ellenkező nyilatkozatok szent Arbus Péter kezébe is szolgáltatatták az illetőt; mindlogva ur és szolga, tudós (?) és laikos egyaránt erre esküdött. Meg is termette gyümölcsét aztán ezen Galimatias, s népünk most is sínyli ezen bibliko physikai tanok szomorú befolyását.

Íme egy példa.

„Van itt Tavankúton egy kis harang, melynek hangja oly kiváló erővel bír, hogy — bibliai physikával teletömött népünk hite szerint — felhat nemcsak az égbe, de még a felhőkbe is; ezen harangot sem isteni tiszteletre, sem temetésre nem szabad meghuzni, hanem csak a vésszel fenyegető felhők elátvilitására; kötelet nem szabad asszonyiállatnak megfogni, mert akkor elveszti erejét . . . de mind ez nem is esuda, mert e kis harangot — a kalocsai érsek szentelte meg, neve István, s jobban meg van kezelve, mint az embereket szokták. Ha terhes felhő jön s e harangokat meghuzzák, akkor azt mondják az ördögök a felhőben: „most már semmit sem tehetünk, mert ugat a tavankúti kis kutya”; s hogy csakugyan semmit sem tehetnek, arról a mult hó 30-án történt esemény leginkább tanuskodik, — ugyanis d. u. háromnegyed kettőre megnyitlak az ég esatornái, s már 2 órakor a földet jökora vastagságban borította a lehullott jég; volt ezen jégdarabok között mogoró nagyságú is, mely áldás oly kárt csinált, hogy

*) Kálldi, biblia ford.

főleg a rozsból csak félannyt arat a hívő nép mint a mennyit remélt. Különbö az vigasztalhatja őket: hogy a kukoricát télen nem verte még eddig el a jég.

De azért még sem akarnak biztosítani. Jövőre az itteni viszonyokat még más tekintetben is ohajtánám rajzolni, ha t. i. elfogadtatnék. (Szívesen fogadjuk. Szerk.)

Dobiján.

Bács, május végén 1871.

Ki ne hallott volna a mulatni vágyó, örök vidor, szóval: a „jó bécsiek” ról? Nem is azért kívánok rólok szólani, mintha valami új tudnék e tekintetben, de Bécsen óhajta ismertetni néhány levelemben, ha mindjárt bevezetném a bécsiek ról írnék, épen annyit tenne, mint előbb a köntöst mutatni be, s aztán az embert. De mikor lehetne valakit természetűben lefesteni, mió mulatás közben, s így a bécsieket, a schwehatis söros hordók kongása s a csaszani Orpheusok zenéje mellett neki szilajodott jó kedv közepette. Míg máshol ünnepe és vasárnapon a városnak csak nagy része, Bécsben ekkor mindenki mulat, s így élünk előreső épen jó alkalom nyílik. Kora délután már valóságos népvándorlás indul meg, a közelfeky Meidling, a regényes Dornbach, a művészi-leg alakított Schönbrunn, Hitzing, s nunc venio ad fortissimum — a Prater felé. Nincs az a százfélét mutogató fábódé, vagy teljes kényelemmel berendezett étterem, legyen az még két anyyi asztallal ellátva, hol ekkor könnyű szerrel egy üres helyre találhatni. Mindemellett — s ezt, nekünk alföldieknek volna még csak hasznos követni — mintha mindig valamely nagylíri dráma játszó, komikus vagy énekesnő volna itt vendéglátókom, tünve van valamennyi színház s bár a repertoír nem valami változatos — az opera és várszínházat kivéve, — a közönség még sem fogy. O mulatja magát, s ez neki elég. Mintha légből szivná mindenki a jó kedvet megkapja azt az is, ki a nélküli ide. Sőt ezt meg is kívánják környezetében, s jellemző erre nézve, mi velem történt. Házi-aszonyom, mert egy időre kedvem vesztém a lakást akarta felmondani, azt adván okul, hogy durcás areot nem szenvedhet. De van is joguk, melynek fogva megvárhatják, hogy jó areot mutasson nekik mindenki, ki közelében van. S e jogot; az az utánozhatlan barátság és szíveség adja, melylyel ők viseltetnek más irányban, s mely vidor természetűből foly, mintegy velük született, mint a magyarral a vendégszeretet, csak hogy ez náluk nem nemzeti, hanem specifus bécsi jelleg. Ha olykor ismerőseimet sorba látogatom, úgy látszik a nők versenyeznek szívesseggel egymással, s ha hazra jövök látom még csak hogy mily szolgálatkészek. Igazán újat legfeljebb a színház és művészet köréből tudnék, s ez az, hogy épen a

TÁRCA.

Nagy férfiak életrajza.

Pázmány Péter.

Pázmány Péter, — kit korá méltán tisztelt meg a „magyar biboros Cicero” disznéval — Bihar megyében Nagyváradon született 1570-iki okt. 4-én ősnemes protestáns szüleiől. Otthon kezdett tanulmányait Kolozsvárt folytatta, majd felsőbb tanulmányait Krakóban, Bécsben és Rómában végezve itt hitudói koszorút nyert. Hogy tulajdonképen mikor tért Pázmány a keresztény kath. egyház kebelébe, bizonyosan nem tudatik, ő maga a „Szent írástól és az egyháztól” című munkájának előszavában így szól szülmegyejéhez: „Negyven egész esztendeje leszen, mikor az úr Isten engemet homyomból azaz őseimnek örökségéből, ismerőimnek társaságából, atyafiságomnak nemzetségéből kegyelmesen kiszóltta és egyházi állapotra választá.” Pázmány eme szavaival ellenkezett Pray Györgynek azon állítása, hogy 13 éves koráig Kálvin vallásában neveltetett és ekkor Kolozsvárra menvén tért a kath. vallásra. De bármennyire vitás is e kérdés, annyit mégis kétségtelen, hogy a nem régen még protestáns ifjút 1587-ben már a jesuitarendiek közt találjuk, hol bámulatos szorgalommal folytatott tanulmányait Rómában a hittudói korszorával végezvén, Grécében mint bölcseleti majd mint hittudományi tanár megkezdette páratlan ragyogású nyilvános pályáját. Imé 1607-ben tért vissza hazájába, mikor is gr. Forgách Ferenc primás közbenjárása folytán V. Pál pápa által szerzetesi fogadalmától felmentetvén 1616-iki

*) Megjelent 1626-ban.

sept. 28-án esztergomi primásra nevezetett; míg végre II. Ferdinánd király érdemei méltánylásul a bibornoki kalapot is, 1629-ben kieszközölte számára. Meghalt 1637. márt. 19.

Hármas a borostyánfűzér, mit nagy háziunk érdemeinek megörökítése tekintetében készíthetünk. Először ha esetlegjük őt, mint irodalmi őriást; másodsor, mint magyar főpapot; harmadsor, mint államférfiút s hazait.

Ha az, — ki, mit belseje létrehoz, mi meggyőződésének tisztá kifolyása, előszavak által is megtestesíti — iró? — úgy Pázmány iró volt és pedig vezéralflya az irodalom tömkelegében, lángszlop, mely világitott, ragyogó nap, mely jótékonyan melegített, ostromozó mindaz iránt, mit a haladónak útjában állani vélt. Nem naiv versekben, nem hőskölteményekben zengete ő el a dalt, mit az ősök díeső emléke csakart ki keble mélyéből, prózát hagyott ő az utókorak, mely minden művelte és szakértő egyént arra készitet, hogy elismeréssel adózzék szerzőjük emlékének. Ha felütjük könyveit lapjait figyelemmel kísérjük gondolatait, bizar de föllengős eszméit: lelkiünk esodálkozni és egyszersmind örömtől fog repesni, ha tekintjük azon kerékdedeséget, azon művészi alkotást, azon irodalmi kincsüket, melyek műveinek sorában elhívtve vannak; örülni fog, ha megmondjuk, hogy ezek egy 17-ik századbeli*) magyar férfiak gyönyörű gondolatai és eszméi. Művészi irány, azon erős logikai gondolatmenet, mely keresztül lengi műveit, a külszin alóban meglepő. Pérdeme Pázmánynak abban áll, hogy észrevevén a hazai nyelvjárás egyoldalú használatának káros voltát, a dunai nyelvjárás helyett, melyben szoktak akkorig nagyobbbrézt megjeleneni a munkák, a tisztai gazdag kőblüt használta.

Összebongészé a gyöngyöket, melyek

*) Ő szónoklét valóban megelőzte.

a nép ajkán elhívtve voltak, a megbeszélhetlen közmondásokat, a népies szólásoknak több nemét. Ezekkel fűszerezte ő dolgozatait s ezekkel öszegyűjtésében a nemzeti irodalomnak egy új forrást nyitott. Lelke gazdag volt, mint az új világrész kincsese aknái. Tündött ő a szív húrjain is gyöngéd érzelmeket gyermekdel irányba önteni, míg ellenben a politcái dolgokról messzelátó, mely gondolatokban iri; vallásos iratáiban az istenek való odaadás, aláztos irányban hangzóatú erkölcsi érzelmeit. Dialectikája utóérhetetlen. Műveiben, ha neha periodusai hosszakra nyulának, elmes ötletek, esipős éleek és szójátékok**) eloszlatják a homályt, mit talán a hosszúság kölcsönzene a műnek. Valóban ő a magyar irodalom legnagyobb bajnoka, nyelvünk legvelésőbb mestere és újíterentője. Isten és hazaszeretet, a vallás iránti lelkesedés, tisztá, kioldatlan vágy alkotják műveinek jellemvonásait.

Szónoki beszédeiben a magával ragadó szellem, a komoly és fenséges irály, a mely gondolkodás és logikai következtetések önkénytelenül a meggyőződés életadó virányára vezetnek. Mint iró tehát oly őriás volt, kitél a felvilágosult 19. század is sokban és sokat tanulhat. O a magyar egyházi irodalomnak az volt, mi Bossuet a franciáknak, Balmes a spanyoloknak, sőt sok tekintetben tul is szárnyalta őket.

Felötte bonyolult viszonyok közt nyerte ő el a bibornoki kalapot: a protestantissmus mint sebesen terjedő szélyész ragadta magát val a kath. egyház híveit, ezen és ezen tértek át az új hit kebelébe nemcsak a világiak, de a szent hivatásokról megfedekezett egyháziak közül is. A fejedelmek pénzt és száz ezrek életét áldozták fel a kath. vallás érdekében s mi koronázta a harninc

**) E tekintetben Kalauza és Predikációi nevezetesek.

éves vallásháborúban nemes elszántságukat? nem más, mint vérpaták, pénzhiány és ebből származó nyomorú életmód. Pázmány tehát midőn elfoglalta a primási széket a magyar egyház életereje a legkeményebb próbákore volt téve és nem is adhat az egyház elég hálát a gondviselésnek, hogy épen e században nyerte e rendkívüli férfiút. Elkezdette jóval előbb*) midőn még mint szerzetes szerepelt e hazában, nagy munkásságát hitvitázó iratú által. Egymást érték a véd- és cáfratok, melyeknek mindegyikében, de kivált az „Igazságra vezető kalauz” című munkájában roppant ismeretkör, éles dialectica, megközelíthetlen nyomás s hathatós előadás: érvei a nagy szellem belvilágának. Folytonos tollharcú által kivitte azt, mit fegyverek nem voltak képesek kieszközölni, t. i. néhány év alatt közel 40 előkelő családot édesgetett vissza a kath. vallás karjai közé; az előkeleket megtérése maga után vont a jobbágyok áttérését is, és így rövid idő alatt a legtegyesebb siker koronázta szent törekvését.

De nem csak mint térítőerdelmi méltánylásunkat, hanem mint szoros értelemben volt főpap is. Nem kimélt áldozatot, mi által Isten, egyház és a haza érdekeit előmozdithatá.

Szónoklái, zsinati és irodalmi szakadatlan munkálkodása által a magyar egyháznak „második statorá” lett mint Toldi megjegyzi. „Az igazat mindenütt és mindenkor szíve mélyéből védte, a jót folyvást tette, egy maga egy korszakra valót elvégzett, kinek nem volt egy perce, mely valamely üdvözö eszmének létet nem adott volna” írja Török.

Nagy szellem volt ő, kinek emléket mindaddig zúgja az alálhőmpölygő Duna még csak az esztergomi érsekesség s a virágzó Pazmanium életnek örvend. Élelke mindig

*) 1601.

hires
házban,
meg az
színház
tol köz
kissé,
n
nehány
melyet
Ki hall
nyit leg
ressyt J
Remény
Egressi
ragadón
hangjává
fogalmat
ama „s
Azt is
csak ezt
mészetes
szép, s
hangja
első ben
rontó gá
találhám
gyarokan
mét főt
Szerk.)
a delega
dekeset.

földünk,
lapunkat
társától
kaptunk
gokrol;
számában
telt olvas

tettjér
örülnék
mutat; a
megjegyz
nyozásra

Ajt
lyokat (e
Bács-Bod
egyaránt
eme meg
tucus jeg
gyakornó
S. F. Cs
+ V
országgyű
geskedés
kicsiny g
enylie tak

—
száson k
vásárai e
tartja meg

arat e hívő
Különb az
ukoriet telen

hires művész Ziegler Klára a várszínházban. Evvel csaknem egyidőben szüntek meg az olasz előadások az „an der Wien“ színházban a családnyugdíj Desirée Artól közreműködésével. Ambár „post festa“ kissé, még sem mulaszthatom el, legalább néhány szóban kifejezést adni ama hatásnak melyet ez énekesnő hallása kellett bennem. Ki hallotta Lisztet zongorázni, vagy Reményit hegedülni? Ki látta Jókaimét vagy Egressyt játszani? Mint Liszt a zongorával, Reményi a hegedűvel, Jókaimé s egykor Egressi az arc és tagokkal, oly bámulatra ragadón tud bánni e nagy városi családnyugdíj-angyáljal. Hangjáról az szerelhet magának fogalmat, ki eltudja képzelni, mint hallatszott ama „szent éjen“ a gloria az égből alá. Azt is mondják róla hogy szép. Én csak azt nem találom rajta, s ez nagyon természetes. A nagyon szép mellett, a szép se szép, s így e „művész“ arca sem az, hangja sem. Különb hiszem hogy az első benyomás hatása nélkül vagy tán a szemrontó gázvilág helyett napvilágban, ezt sem találom közönségesnek. Még minket magyarakat legközelebb érdeklő, hogy itt e német fővárosban ül össze (már össze is ül Szerk.) a magyar országgyűlés, küldöttsége a delegatio által. Jövére több újat és érdekeset. Behányi Jenő.

Különbélék.

Havas Mihály Nagybányán lakó földünk, különben tomatánító és kisedővő lapunknak pedig tevékeny külföldi munkatársától közlebről egy terjedelmes cikket kaptunk — a bányászat körül észlelhető dolgokról; mire addig is, míg lapunk közlebről számában az egész cikket közölhetők, tisztelt olvasóink figyelmét ezennel felhívjuk.

— Ama bizonyos újság „beküldöttje“ csak azt jegyezzük meg, hogy örülünk feljajdulásának, mert ez felbredésre mutat; a mivel emberhez illő nyelvre tett megjegyzését pedig, irójának — tanulmányozásra ajánljuk.

Ajánlkozás. Egy gymn. felsőbb osztályokat (érettségivel) végzett fiatal ember, ki Bács-Bodrogh megyében divatozó nyelveket egyaránt helyesen beszéli, ajánlkozik ugyan eme megyében létező valamely község praeticius jegyzője mellé mérsékelt évdíj mellett gyakornokul. Ellfogad leveleket ily cím alatt S. F. Csantavér, Bács megye.

† Vár Julia, Varga Károly ügyvéd s országgyűlési képviselő neje, hosszas betegeskedés után meghalt. Halálát kesergő férje, kicsiny gyermekei s ismerősei. A békitő sirényhe takarja porát.

— A szomszéd Martonos község az országos központi hatóságától nyert országos vásárai elsőjét folyó hó 11-én — vasárnap — tartja meg. Kívánjuk, hogy jól sikerüljön.

— Van itt a városban egy utca, nevét nem tudjuk, ismertető jele: hogy heti-vásár-ronk a fazekakat itt árulják. Ezen utcának erdőféléi végén még most is akkora a sár, hogy a kit sorsa idehoz, örökre megemlegeti. Tudunkkal az elhalt telen egy ló is befutott feneketlen sárba, pedig ezen igen könnyen lehetne segíteni; csak egy szakaszt a város-láz hátsó részében táplált honfiakból, s egy párt a városmajornban állott ökörfogatból; s sár és árok, árok és sár — örökre eltűntek.

— Kanász Bartos kocsmáros — meg-mován e szialomvölgyét, felakasztá magát; hanem szerencsére közel volt egy human bicika, mely őt ismét visszaadta a borkeresztelők nemes társaságának.

Tisztelt Principéter úr!
Nyelvem ellen elküldtél
Magát egy „Beküldött“
S megemléktem úgy annyira,
Hogy a vesém is rengott;
Emnélfogva és tehát
Felkérdem Kegyelmedet:
Fog-e használható még is
Mindenméllet engemet?
(Igen is, csak folytassa, nemesmagyobb élvezet mint az újszülöttek keserveit hallani,
Principéter.)

* A palicsi fürdőben e hó 2-án volt zivatar által okozott dűlásoknak már csak gyenge nyomait láthatni. Mint a fürdő tisztosítótól értesültünk már majdnem mind rendbe van hozva. Mind jól van, de a kiadott összeg, az az mikor jö be? mert ugy haljuk, hogy közel 8—10 ezer forintnyi kárt okozott a zivatar.

* Jövő szerdán lesz az elemi iskolák tavaszi táncvígalmi. Eddig vetők is az történet, mi a gymnasiumi ifjúság mulatságával t. i. hogy az eső mindig megzavarta. Kíván-hogy most ne történjék az.

3. 13. Beküldött. „Az Angol nyelv levlészerintű önképzés“ Roberston T. tanulmódja szerint VI, VII és VIII fejezet; írja Psenycki Nagy Sándor Debrecenben, tanár az ottani főiskolában. (Tiszteltetl értesítjük a Szerző urat, hogy ámbár az illető számok a maguk idejében megküldtük, mind emellett, midőn becses felszólítása folytán a rendelkezésünkre álló utolsó példányt újból is postára adjuk, nem mellőzhetjük szerény elismerésünket fejezni ki Roberston tanulmódja iránt, melynek méltánylásul szolgál az, hogy — bár nem az angol — de az eddiglegé kedveltebb — francia nyelv önképzési leveleire már is történetek előfizetések Szabadkáról.)

— Egyik munkatársunk által kaptuk az „Erdély“ című szépirodalmi és vegyes tartalmu hetiközlöny előfizetési felhívását.

Mi oly kevéssé ismerjük még az 1848-ban megállapított s 1867-ben megújított Unio által visszacsatolt Erdélyt, hogy mindent a ami ottan származik, örömmel kell vennünk. A lap Erdélyi műveltségi viszonyának ismertetésén kívül hoz egyetemesen közérdeklő cikkeket, tárcát, ... szóval mindent, a mi hazánkat, magyar nemzetünket s az egész emberiséget közelebről érdekelheti. Annnyit mondhatunk, hogy egyik munkatársunk már gyűjtöti a kérdéses lapra 4 — négy előfizetőt, s hogy még több is lesz, városunk lelkes fiaitól — majdnem teljes bizonyossággal — föltesszük.

Ajánlat 1871. évi augusztus és szeptember hónapok tartására a magyar, német és francia nyelvek, úgy fogymmasimmi s egyéb tudományos irányu tantárgyak előadásában ajánlkozik nevelőül egy akadémiai hallgató. Levelek intézendők: „Keresztély B. Keszthelyen.“

Egyveleg.

(Osztrák államadósságok.) Az osztrák birodalmi tanácsban képviselt államok összes adósságai 1870 december 30-án: Consolidált adósságok 2.572.733.402 frt o. é. Lebegő adósság 66.215.646 frt Kárpotlási járulékok és bajor tartományának fizetendő összeggel együtt az összes adósság 2.638.949.048 frt tesz. Elhez járul még a földterhermentesítési adósság 241.106.953 frt és a galiciai országos adósság 795.580 frt. A tőke adósságtól fizetendő évi kamat tesz 105.922.731 frtot, a galiciai országos adósság kamatja 55.690 forintot tesz.

Verébtenyésztés. Olaszhon téjszaki részében a verébekeket újabb időben rendszeresen tenyésztik, még pedig oly módon, hogy az által a gazdászatra nemcsak semmi kár nem háromlik, sőt ellenkezőleg jelentékeny haszon biztosítatik. Köztudomású dolog; hogy a verébeke fiókákat kizárólag rovarokból, nevezetesen hernyókkal táplálják s csak a kinőtt verébeke táplálkoznak magvakból, továbbá, hogy a verébeke épen akkor legizetesebbek, midőn tikélyesen kifejlt fészkeiket elhagyják s szárnyra kelnek. Olaszhonban tehát a kertekben s falusi udvarokon a galambházakhoz hasonló verébházakat állítanak fel, melyekbe a verébeke szivesen megfészkelik magukat; a hernyókon hizott kinőtt verébfiókat a gazda kifogdossa s piacra szállítja.

Ily eljárás kettős nyereséggel jár: az egyiket a kinőtt verébfiók szolgáltatják, a másikat pedig az anyaverébeke, melyek a fiókat a kártékony hernyóktól megtisztítják. — Magától értődik, hogy ezen félig-médlig szelídített állapotban levő verébekeket télen át rendszeren etetik. „Természet“ után.

A „Szegedi Híradó“ hozza: A napokban egy meglehetősen kinevezési uri ember járt körül nálunk egy esinos festmény kijátszása céljából, midőn azonban a játszó számok nagyobb része megtéve volt, a nevezett jómadár szombaton éjjel pénzzel és képpel szépen elpárolgott a „Feketesas“-ból fekete becsületével együtt városunkból. Hogy hol kezdte és hol fogja folytatni ez újszerű pénzszerezést ellilant iparlovagunk: nem tudjuk; de figyelmeztetjük reá vidékünk közönségét, jóakaró ösztönéssel kívánván ő kigyelme-nek, hogy mielőbb a hűvösön számita ki szentelen vállalata tiszta hasznait.

Üzleti árak.

Szabadka, 1871. jun. 9.
Tiszta buza 86—87 font-ig 4 frt 80
5 frt — krig vám-mázsája.
Rozs 77—78 font-ig 80 fontot mérve
2 frt 70—2 frt 90 kr-ig.
Kukorica vámmázsa 2.20. 2 frt 40 kr
Árpa 66—67 fontjával mérve 1 90 k
—2 fr-ig.
Zab 100 bécsi font 3. 50—3 frt 60 kr.
Szalonna bécsi mázsája 22—23 ft.

Felölös szerkesztő Radits György.
Főmunkatárs Hoós Dezső.

Szerkesztői üzenetek.

Fenyvesi Aladár úrnak. A „Bácska“, várja önt. Magán levelünkben többet. Békefűnek Szegeden. Története szépen bevált. Igérete teljesítését várjuk. S. M. urnak. Zombor. Most jelenhetett meg. K—y. D—s-nak. Zenta. Egyszer már meghegyezhetnéd tolladat. Ha v a s y n a k. Nagy-Bánya. A cím nem határoz. Servus. Mátéházi urnak. Mint értesültem szépen emlékezett meg rólam. Köszönöm s üdvözlöm, hogy tandem aliquando megszólalt. Virter K. urnak Zombor. Ha megengedi, hogy becses dolgozatán némi alakí változtatást tegyünk azon esetben jövő számban. Erdéklődésed örömmel s köszönettel vet-tük. Válaszát kérjük.

Figyelmeztetjük tisztelt olvasóinkat e számban közzétett hirdet-ményeinkre.

a tisztelet és nála balzsamos szavaiban reben-el nem csak a mostani hazafiak, de a késő unokák ajkain is.

Államférfiúi tisztének is megfelelt. — Forró szerete hazáját, melynek boldogítása életcéljai egyike volt. II. Ferdinánd uralkodása alatt ő volt a közbenjáró nemzet és király között; lángszeg tisztán látta a sebeket, melyek a nyugati hatalmak százados politikája által ütettek a nemzetesben s minden erejét arra fordítá, — hogy felfedezvén az irt, mely a sebeket behugti — hazája ismét boldog lehessen. A nemzetiség és alkotmány felett mentő angvalként terjeszté ki szárnyait. Az országgyűléseknek ő volt irányadója. Hogy mint hazafi mindent megtett hazája diadalmának emelésére, mutatják a Pazmanium, a nagyszombat, most pesti egyetem, számos közép és alsóiskolák, melyek a nemzet erkölcsi és anyagi erejének évenként meg-megújuló s kimeríthetlen forrásai. Nemzeti érzelme egész a vallásosságig emelkedett, mert a római egyházi szerkönyv elfogadásakor a magyar szentek befoglalását különösen szorgalmazta.

Pázmány mint író — röviden szólva — a magyar próza uralom nemzője, folytatóját csak egy századdal később Faludéban levén; mint főpap az egyház második satorja; mint államférfi és hazafi egy lángszeg képmása.

Igy rajzoltatik Clio évkönyveiben.

Népkörökről.

Ha igaz, hogy egy nemzet hasonló a fahoz, melynek gyökere a nép, törzsöke a polgári osztály s lombkoronája a nemesség, ha igaz, hogy a fa élete a gyökér romlat-lanságától függ: úgy vajmi feltékeny gondos-

kodással kell örködni a fálót, hogy a nép, a nemzet eme gyökere hibáit levetkőztes a társadalmi erények gyakorlásában meg szilárdulva életképeséget, romlatlanságát meg-őrizzé. Számítlanok az eszközök, melyek e célra vezetnek, én csak a népkörökről — karok röviden szólni.

A ki ismeri népünk szellemét, minden jó és hasznos iránti vonalmát, az kétszeresen fogja érezni hiányát egy oly körnek, mely barátságos összejövetelek, hírlap-járatása, korszerű hasznos ismereteknek terjesztése és elajátítása által oly nagymérvben járul a köz-műveltség fokozásához, a hazai gazdász-at, kereskedelem és ipar előmoz-dításához, a haladás és tökély felé.*

Csoportosuljunk! e szó ragyog a korszellem zászlóján. Csoportosuljunk! e szó hangzik előnkbe minden felől.

Ha széttekintünk e hazában s látjuk apránként előtűnődni a különböző társu-latokat, öröm szállja meg egyrésztől valónkat azon tudatra, hogy népünk megérté a korszellem kívánatát; másrésztől azonban fájdalommal vessük észre, hogy még igen sok helyen e kor hatalmas egyesülési ösztöne láncokra verve sínlódik. Köztudomású dolog, hogy minden szép és jó csak társaságban fejlődik, csak társaság által válik hasznossá azon mértékben, a milyenben használni rendeltetése; mert mit egyenesen kívinni nem képesek, azt fényesen juttatja érvényre töb-beknek ösztön akarat. S e tekintetben a népkörök mint leghatásosabb rugói a köl-csönös vonalmon alapuló barátságos viszony-nak, méltó helyet foglalnak el. Ha a magyar embernek őrös ideje van s szórakozni óhajt elmegy a koresmába, hol lassankint össze-gyűl a kupaktanács. Itt azután egyes fel-

szeg ismereti szöszatyárok által vezéreltetve felkarolják az egész világ sorsát, vitáznak küi és belpolitikai dolgokról épen oly (ma-guknak tulajdonított) illetékeséggel mint a szőlőművelés és a bor jószágáról, pedig a legnagyobb résznek nemcsak hogy helyes fogalma nincs arról, mit oly nagy lévvel igyekszik bizonyítani, hanem még olvasni sem tud. S nem ritkán, ha Bachelus a hozott áldozatokért ügybuzgó pajjzait exaltált ál-lapotha helyezte, a vita közben összekapnak s egymást jól elverve elégtlenül hagyják el a zöld asztalt. Ez a magyar ember szóra-kozása (tisztelet annak a kevés kivételnek), minek eredménye azután nem más, minthogy a tehetőes családokhoz is gyakran beállít a nyomor, örökös civodás egyesek és családok között, súlyedés anyagilag és szel-mileg. Hogy mindennek mennyire utját vágja egy népkör, azt hiszem nos sok illusztrációt igényel. Mert ha tudja a magyar ember, hogy a koresmán kívül van a községben még egy helyiség, hol újságokat olvashat, bará-tíval találkozhatik, szóval a hol szórakozhat-ik a szó nemesebb értelmében, kerülni fogja a koresmát, elmegy a népkörbe, meg-hallgatja az értelmesebbeket s hazaméven elmódja övének a hallottakat, kik áhítattal figyelnek beszédére s a gyermek buzdulva apja példáján alig várja az időt, hogy ő is elmechessen oda, hol oly sok szépet és hasz-nost tanulhatni. Így azután a község tagjai közt kifejődik és megszilárdul a baráti ka-pocs, egy közös szövetségbe vonja őket — s az állam mindinkább közeledik feladatá-nak megoldásához.

A népkörök másodsor a közművelődés nagy horderejű közvetett factorai.

A hírlap olvasás, barátságos összejöve-telek, az értelmesebbek részről felolvasások*)

művelésére szolgálnak azoknak, kik a kör-tagjai s mint ilyenek jogosítvák quasi közele-zvők annak minden célra vezető eszközeit a törvény korlátai között igénybe venni, ülésein megjeleni, minek következtében igen sok eddig a kevésbé értelmesek előtt ismeretlen körülményre világ árad, téves vagy elfogult nézeteik a kellő irányba vezéreltet-nek. A könyvtár használatá pedig a kör tag-jain kívül azoknak is javukra szolgál, kik nemük vagy koruknál fogva akadályoztatnak ugyan a kör tagjaivá lehetni, de családjuk feje vagy egyes tagjai által képviselve van-nak a kör tagjai között.

Különösen érezhető végre a népkörök szabályozó hatása alkotmányos életünkben, a megyei, városi tisztviselők és országos képviselők választása alkalmával; mert általuk a nagy tömeg cétalan mozgalmi következetes irányba tereltetnek eljévetetik mindazon kor-tes fogásoknak, melyek a szegény nép ámitásá-val s ez által előtűnik az értelmesebb osztály bizalmának eljátszásával karöltve járnak. Nem akarom ez által azt mondani, hogy a népköröknek politikai színezet adandó, sőt ellenkezőleg kerülni kell a pártkérdes leg-kisebb árnyalatát is, mert ezáltal kést adunk a gyermek kezébe s a népkör meg-szűnik az lenni, minek lennie kellene; ha nem hogy a mondott eredmény a népkörök szabályozó hatásának hallgatagul eszközöltt természetes kifolyása: azt a tapasztalás iga-zolja.

Itt az eszme, nem új ugyan, mert országszerte elfogadással talált már, csak hogy a kivétel szükségét még igen sok helyen érezzük.

Vajha e sorokban foglaltak no lenné-nek a pusztába kiáltónak elhangzó szavai.

Bizek Kornél.

*) Szép példát nyújt Bácsmezőben az Ó-bécsi magyar népkör; melynek ismert adapszabályai világo-san tárják előnk a népkörök életképességét.

*) Különösen a téli időny alatt hetenként kétszer is tarthatók természetesen ügybuzgóság kell hozzá.

